

Evangelielezing: Johannes 11 : 1 - 27

Het verhaal over de opwekking van Lazarus is het langste en meest uitgesponnen verhaal in dit vierde evangelie van Johannes. We hebben maar de helft gelezen van hoofdstuk 11. In de tweede helft wordt Lazarus opgewekt en eindigt met de woorden van Kajafas dat Jezus moet sterven.

Bovendien bevindt het zich ook nog eens in het hart, het centrum, van dit evangelie. En is het een scharnierverhaal: het is de afsluiting van het eerste deel: waarin Jezus zeven levenstekens laat zien. Hij doet wonderen en genezingen. Zoals we twee weken geleden gehoord hebben over de het wonder van de wijn. En het is het begin van het tweede deel: waarin leven, dood en opstanding centraal staan.

Opmerkelijk is ook dat Lazarus en zijn beide zusters aan het begin van dit verhaal geïntroduceerd worden op een manier alsof we hen al zouden kennen. En dat terwijl ze tot dan toe nog geen enkele keer bij naam zijn genoemd. De zalving van Jezus' voeten, dat is waaraan Maria altijd herkend zal worden, moet dan zelfs nog verteld worden, in hoofdstuk 12.

We worden dus geacht al iets van Lazarus en zijn zusters te weten, nog voordat zij het verhaal binnenkomen. Bij nader inzien hoeft dat echter niet zo vreemd te zijn. In de eerste helft van het evangelie komen enkele enigszins mysterieuze figuren voor: een niet bij naam genoemde eerste discipel van Jezus, de bruidegom in Kana en een naamloze Judeeër. Het zou kunnen dat al deze personen verwijzen naar Lazarus.

Ook nog opmerkelijk in het verhaal over Lazarus' opwekking is de manier waarop de relatie tussen Jezus en Lazarus wordt beschreven.. Aan het begin van het verhaal over Lazarus wordt namelijk gezegd: Heer, uw vriend is ziek. Letterlijk staat er : die Jij (= Jezus) liefhebt is ziek. Hoe zou dat kunnen als zij elkaar nog niet eerder ontmoet hebben? Aansluitend horen we nogmaals dat Jezus Lazarus en zijn zusters liefheeft. En zo bevinden we ons middenin het Lazarus verhaal; hij ligt nog in zijn graf en is nóg niet opgestaan.

Dit verhaal is onderdeel van een groter verhaal; het grote verhaal van Johannes, dat uitloopt op de opstanding. En dat is te merken ook aan het evangeliegedeelte: Jezus die vrij direct over zichzelf spreekt met : “Ik ben de opstanding en het leven..”

Dit verhaal vindt dan ook plaats vlak voor Pasen; vlak voor het sterven en de opstanding van Christus Zelf. En het is alsof nu de opstanding even niet meer kan wachten. Er is lijden genoeg geweest en er komt nog genoeg lijden aan.

We lezen over het gesprek van Jezus en Marta. Marta die op alles wat Jezus zegt 'ja en amen' antwoordt. Het gedeelte staat vol van geloof en belijdenis door Martha. Enerzijds prachtig natuurlijk, zo'n geloof. Maar het zijn wel grootse woorden die Jezus uitspreekt: dat haar broer uit de dood zal opstaan en zij gelooft het met hart en ziel. Dat hoor je ook Marta tegen Jezus zeggen, als haar broer Lazarus is gestorven: Hij zal opstaan op de laatste dag. Daarmee verwoordt ze wat in haar tijd ook door anderen geloofd wordt. Als je sterft kom je eerst in een soort slaap. Maar daarna, later zul je opstaan, bij God. Hoe? Dat weet je niet. Je kunt niet over de grens kijken. Je kunt over de grens hopen op iets dat totaal anders zal

zijn.

Misschien voelen we ons wel meer verwant met Maria, plaatsen we ons naast haar op de bank in dat huis in Bethanië. Teleurgesteld in het feit dat Jezus niet kwam toen zij Hem riepen, teleurgesteld in het feit dat Hij er niet was toen wij Hem zo hard nodig hadden. Op een moment dat een mens Hem het meest verwachtte. Hij kwam niet. Is Maria teleurgesteld? We kunnen het ons zo voorstellen....

Want zo gaat het in het verhaal: de reis van Jeruzalem naar Bethanië is slechts een reis van 15 stadia, drie kilometer. En Jezus is nergens te bekennen, Hij blijft nog rustig twee dagen op de plek waar Hij is.

Twee dagen geleden leefde Lazarus ten minste nog, kon Jezus nog wat doen, zo groot was hun geloof wel, maar nu, nu is niets meer mogelijk. En heb je dan behoefte aan die grootse uitspraken: 'Hij zál opstaan', en 'Ik ben de opstanding en het leven, en al wie in mij gelooft zal niet sterven tot in de eeuwigheid'.

Geloof je dat Marta, vraagt Jezus. Geloven wij dat? Kan ons verstand er nog bij?

Want het is natuurlijk ook geen logisch verhaal. Ja, we kennen het verhaal, hebben het misschien al vaak gehoord. De verrassing is er wel een beetje af: Lazarus? Oh ja, dat verhaal van die man die opstond uit de dood. Geloven we nog in deze verhalen die ons hoofd soms doen schudden. Waar we met ons verstand niet echt bij kunnen?

Durven/kunnen we nog geloven in wonderen, in verrassingen, in het ongewone?

En er zijn mensen die met een rotsvast vertrouwen geloven in God.

Maar wat als dat rotsvaste vertrouwen er niet is, verdwenen is?

Want gelovig zijn betekent toch ook vaak dat je niet zo zeker bent. En dat dat geen ongeloof is, maar dat het betekent dat je, net zoals Maria en Martha, nog verrast kan worden. Want dat kan geloven toch ook zijn?

Wanneer er iets onverwachts gebeurt, iets waar je met je hoofd niet bij kan, dat het dan misschien van God komt?

Want: het verwachte, het logische, het niet-verrassende voorspelbare, dat kunnen we zelf nog wel aan. Wanneer het vreemd is, het onmogelijk lijkt, en vanuit het niets komt, dan kan het God toch in het spel zijn?

En als we dan dat verrassende vervolgens niet met logica proberen weg te redeneren, eraan gaan twijfelen of dit wel klopt/waar kan zijn. En daarmee de twijfel als hoogste goed beschouwen.

Twijfel die zou laten zien wat voor weldenkende mensen we zijn, dat we kritisch durven zijn.

Nee, wij geloven niet zomaar alles, wij denken zelf na.

Iets wat we de afgelopen twee jaar overal voorbij hoorden komen. Zelf nadenken is natuurlijk goed, maar die voortdurende twijfel, achterdocht, heeft die ons nog werkelijk iets te brengen? Of is dat vooral vermoeiend en ontnemt dat ons ook iets?

Misschien zijn we de verwondering wel teveel kwijtgeraakt.

Want verwondering gaat toch meestal aan het denken vooraf en overstijgt het. Zoals een kind zich eindeloos kan verwonderen. Twijfelen: leren we pas later; als we gaan redereneren. Misschien is het goed om ons meer te laten verrassen in ons geloven.

We kunnen in ieder geval stellen dat Marta en Maria verrast waren; beiden zullen ze déze opstanding nooit verwacht hebben.

Ook Marta niet - die antwoordt met 'Ik weet het, Lazarus zal opstaan bij de opstanding op de laatste dag'. Maar niet nu, niet vandaag. Laat staan Lazarus zelf, die had helemaal niets meer te verwachten; al vier dagen liggend in een graf, waar het inmiddels begon te stinken. Misschien moeten we er niet vanuit gaan dat we al wel weten hoe het verhaal afloopt. Ons laten verrassen door datgene wat je niet zag aankomen

In het midden van alle pijn, wanhoop, en teleurstelling is Jezus daar in Bethanië. En terwijl zij nog overspoeld worden door wanhoop en verdriet, gebeurt er het verrassende: Lazarus wordt opgewekt.

En misschien overkomt het ons ook soms: dat we nog goddelijk verrast kunnen worden.

En dat als alles stuk loopt, dat we verrast worden door de mensen om ons heen die het niet laten afweten; zoals de vele mensen die naar Marta en Maria waren gesnel om hen te troosten. Dat er zo iets van licht schijnt.

En wellicht is het daarom ook dat Jezus zo uitgebreid over Zichzelf begint. Omdat in alle wanhoop, alle ellende, dit misschien nog het enige is wat overeind blijft staan.

Als alles wankelt, alle zekerheden verdwijnen, is Hij degene die nog steeds de opstanding en het leven is; de belofte dat het licht wordt.

Licht te midden van die duisternis..

Als Martha over een opstanding op de laatste dag begint, lijkt Jezus iets anders te zeggen. Ik ben de opstanding en het leven. Wie leeft in vertrouwen op mij zal nooit sterven. Jezus trekt opstanding naar het heden. Opstanding is dat je durft te vertrouwen op Hem. Durft te vertrouwen op wat Jezus aanreikt en voorleeft. Opstanding is bij Jezus allereerst dat je in dit leven Hem probeert te volgen. Dat je in dit leven durft te vertrouwen dat Hij op een verrassende manier aanwezig zal zijn. Ook al is het meestal heel anders dan wij verwachten en hopen. Opstanding begint vandaag. Het nieuwe leven begint nu. Dat is bij Jezus het eerste. En als je aan het einde van je leven gekomen bent? Zolang je leeft hoeft je daar niet druk over te maken. Dat zie je dan wel. In de geest van Jezus mogen we vertrouwen dat het wel goed komt. Hoe dan ook. Degene bij wie dit vertrouwen/dit geloof doorbreekt is Marta. Midden in het evangelie van Johannes staat zij met haar geloofsbelijdenis, spreekt zij haar vertrouwen in Jezus uit: de weg van Jezus is de weg van opstanding. Uit de dood. Tot leven. Dat ook ons dat steeds weer mag verrassen: zoals uit een bloembol een krokus komt.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk
ds. Hillegonda Ploeger